

Τουριστικός Οδηγός Μύτικα

Ιστορία του τόπου

Μνημεία

Διαδρομές

εκδηλώσεις

... και πολλές άλλες πληροφορίες
για το πανέμορφο χωριό μας

Δημοτικό Σχολείο Μύτικα
2013-2014

Οι Μαθητές της Ε' και της ΣΤ' τάξης του Δημοτικού Σχολείου Μύτικα,

Δασκάλα: Παλουμπά Γεωργία

Ζέππος Βασίλης

Καρδή Ισαβέλλα

Καϊμενάκη Νεφέλη

Μαργκίνη Αρετή

Μπουλιέρη Βασιλική

Παπαϊωάννου Αλέξανδρος

Χριστονίκος Αντώνης

Καστανός Κων/νος

Κόλιος Διονύσης

Μουράτης Γιώργος

Μπουλιέρης Δημήτρης

Στρουμπή Σεσίλια

Τσίνας Σωτήρης

Φιλιπόβα Βικτώρια

Χάνδρας Σπύρος

Χριστονίκος Σάββας

Οι Μαθητές της Γ' και Δ' τάξης

Δάσκαλος: Μουρελάς Διονύσιος

Ζέππος Δημήτρης

Ζέππου Όλγα

Μπουλιέρης Παναγιώτης

Μαργκίνη Μελίνα

Χάνδρας Γιάννης

Μπουλιέρης Φώτης

Χόκε Νόρα

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Εμείς, οι μαθητές του Δημοτικού Σχολείου Μύτικα, διαπιστώσαμε, κυρίως στο μάθημα της Ιστορίας, πως δεν ξέραμε αρκετά και σημαντικά στοιχεία για τον τόπο μας. Έτσι αποφασίσαμε να ασχοληθούμε με αυτό το θέμα κατά τη διάρκεια της φετινής σχολικής χρονιάς, στο μάθημα της Ευέλικτης Ζώνης. Χωρι-

στήκαμε σε ομάδες και εξερευνήσαμε διάφορα αξιοθέατα και μνημεία που δε γνωρίζαμε, βγάλαμε φωτογραφίες και συλλέξαμε πληροφορίες από διάφορες πηγές. Μας φάνηκαν πολύ ενδιαφέροντα όλα αυτά κι έτσι σκεφτήκαμε να εκδώσουμε έναν Τουριστικό Οδηγό, με τον οποίο θα αναδείξουμε τον τόπο μας κι ελπίζουμε η δουλειά μας να βγει σε καλό για το χωριό μας και για όλη την Αλυζία.

Εμείς, οι δάσκαλοι, θέλαμε εκτός απ' το να μάθουν οι μαθητές μας την Τοπική Ιστορία, να γνωρίσουν τον ίδιο τον τόπο ουσιαστικά και με όλα τα ποιοτικά χαρακτηριστικά του. Είμαστε κι εμείς ντόπιοι, μόνιμοι κάτοικοι και διαπιστώνουμε συχνά πως η πλειοψηφία των κατοίκων του δήμου μας, οι μαθητές μας και οι γονείς τους αγνοούν την ύπαρξη όχι μόνο ιστορικών

μνημείων, αλλά και τοποθεσιών ιδιαίτερου φυσικού κάλλους της περιοχής μας.

Επισκεφτήκαμε αρκετά τέτοια μέρη. Όλοι, μικροί και μεγάλοι, νιώσαμε περηφάνια για τον τόπο μας, την ιστορία του, τα μνημεία και τις φυσικές ομορφιές που διαθέτει. Προσπαθήσαμε να ευαισθητοποιήσουμε παιδιά και γονείς ως προς την ανάγκη προστασίας της φύσης, της παράδοσης, του πολιτισμού μας. Προτείναμε νέες εναλλακτικές μορφές αναψυχής και άσκησης μέσα στη φύση, για όλη την οικογένεια απλά, φυσικά, οικονομικά.

Ξεφύγαμε για λίγο από τον γνωσιοκεντρικό, πολλές φορές άκαρο, χαρακτήρα

του σχολείου, ενισχύσαμε τη δημιουργικότητα των μαθητών μας, πραγματοποιήσαμε δραστηριότητες χαράς και αναψυχής.

Μοιραζόμαστε μαζί σας αυτά που γνωρίσαμε με διάθεση προσφοράς προς τους συντοπίτες μας, αλλά και προς τους τουρίστες που δίνουν ζωή, κάθε καλοκαίρι, σε ολόκληρη την περιοχή μας.

Dear friends,

We do apologize for not being able to translate our Tourist Guide in English and Italian as we would like to, however we would like to inform you that if you wish to get familiar with the history of Alyzia, you may purchase the book " ALYZIA " by Mrs. Moschou, Archeologist, and Mrs. Portelanou, Architect (English Language) at the bookstore of Mrs. Dina Livitsani in the center of Mytikas.

ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΗ ΘΕΣΗ

ΧΑΡΤΗΣ

Ο Μύτικας είναι ένα όμορφο παραθαλάσσιο χωριό στα δυτικά παράλια της Αιτωλοακαρνανίας, ανάμεσα στον Αστακό και τη Βόνιτσα. Ανήκει στον Δήμο Ξηρομέρου και στη Δημοτική Ενότητα Αλυζίας. Απέχει 75 χμ. από το Αργινίο και 110 χμ. από το Μεσολόγγι.

Είναι χτισμένος πάνω σε μια μικρή κερσόνησο που μπαίνει μέσα στη δάλασσα σαν μύτη. Από εκεί πήρε και την ονομασία του. Αυτή η θέση του δίνει ξεχωριστή ομορφιά. Οι δύο κόλποι που σχηματίζονται απ' τη μια κι απ' την άλλη μεριά της μύτης, αποτελούν πόλο έλξης για πολλούς τουρίστες που έχουν την ευκαιρία να κολυμπήσουν στις πανέμορφες παραλίες τους. Άλλο

ένα πλεονέκτημα που έχει ο Μύτικας, λόγω γεωγραφικής θέσης, είναι το δροσερό καλοκαίρι. Το φυσικό κανάλι που σχηματίζεται ανάμεσα στον Μύτικα και τα Ακαρνανικά όρη απ' τη μια και τον Κάλαμο απ' την άλλη, αποτελεί έναν εξαιρετο αγωγό για τον μαΐστρο, που <"πιάνει" το γιαλό του Μύτικα και του χαρίζει τη δροσιά του όλο το καλοκαίρι.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Μια δημιουργική απασχόληση για τον τουρίστα που θα έρθει στον Μύτικα είναι το ψάρεμα. Στο λιμάνι, στις σκαλωσιές και σε όλη την παραλία πολλοί είναι αυτοί που βγάζουν τα ψάρια της μέρας τους με τα καλάμια και τις πετο-

νιές τους. Αρκετοί συνεννοούνται με ντόπιους ψαράδες και τους συνοδεύουν στο ψάρεμα με καθετή από τη βάρκα ή με δίχτυα ή παραγάδι. Όσοι διαθέτουν ιδιωτικό σκάφος έχουν περισσότερες επιλογές. Αλλά και να μην τα καταφέ-

ρουν κάποιοι με το ψάρεμα, υπάρχει λύση. Κάθε πρωί στην κεντρική αγορά του Μύτικα οι ψαράδες πουλάνε την ψαριά τους απευθείας όπως τα βγά-ζουν από τα καΐκια και τις βάρκες τους, σπαρταριστά, ολοζώντανα.

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΜΥΤΙΚΑ

Ο Μύτικας είναι ένα σχετικά νέο χωριό. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι οι άνθρωποι παλιότερες εποχές, κατά προτίμηση, κατοικούσαν σε ορεινές περιοχές μακριά από τα παράλια στα οποία ήταν εύκολη η πρόσβαση σε κάθε είδους εκθροούς, καθώς οι μετακινήσεις γίνονταν κυρίως μέσω θαλάσσης.

Στα αρχαία χρόνια ο Μύτικας αποτελούσε το λιμάνι της αρχαίας πόλης Αλυζίας, η οποία κατά τον Στράβωνα απέχει 15 στάδια από τη θάλασσα, εκεί που σήμερα είναι το χωριό Κανδήλα, αλλά και σε όλη τη γύρω περιοχή. Η Αλυζία ήταν τότε το σημαντικότερο επίνειο της Ακαρνανικής ενδοχώρας. Ιδρυτής της ήταν ο Αλυζεύς, αδερφός της Πηνελόπης, γυναίκας του μυθικού Οδυσσέα, ο οποίος έδωσε και το όνομά του στην πόλη. Διέθετε μεγάλο στόλο ο οποίος έφτανε τις εμπορικές συναλλαγές ως τα λιμάνια της Ιταλίας, της Σικελίας και άλλων μεσογειακών προορισμών. Στον όρμο Βούλκος του Μύτικα βρισκονταν, λοιπόν, το αγκυροβόλιο της Αλυζίας, αλλά και τα μεγάλα ναυπηγεία της πόλης. Εκεί, δίπλα από το εκκλησάκι της Αγίας Τριάδας, σώζο-

νται ερείπια της βάσης του Τεμένους του Ηρακλέους. Επρόκειτο για αξιόλογο και επιβλητικό μνημείο, διακοσμημένο από τον διάσημο γλύπτη Λύσιππο με ένα από τα ωραιότερα σύνολα γλυπτών. Τους δώδεκα άδελφους του Ηρακλή, αντίγραφα των οποίων υπάρχουν σε πολλά μουσεία του κόσμου. Τα

πρωτότυπα μεταφέρθηκαν κατά την εποχή της Ρωμαιοκρατίας στη Ρώμη, όπως μας πληροφορεί ο Στράβωνας..

Κατά τα χρόνια του Μεγάλου Αγώνα ο όρμος του Μύτικα χρησιμοποιήθηκε κατ'επα-

νάληψη σαν αγκυροβόλιο των περι-

πολούντων ελληνικών στολίσκων και σαν στρατόπεδο συγκέντρωσης και εφόρμησης των αγωνιστών της περιοχής κατά των Τούρκων. Επίσης υπήρξε σταθμός μεταφοράς των Ελλήνων που κατά την Τουρκοκρατία, αλλά και κατά την Ελληνική Επανάσταση για να σωθούν από τη μανία και την καταδίωξη των Τούρκων, κατέβαιναν στον Μύτικα για να περάσουν απέναντι στον Κάλαμο, που λόγω κατοχής των Αγγλων, παρείχε σ' αυτούς ασφάλεια. Μεταξύ αυτών οι οικογένειες των Μποτσαραίων, των Τζαβελαίων και του Κα-ραϊσκάκη.

Κατά την παράδοση η πρώτη οργανωμένη οίκηση του Μύτικα έγινε μετά το 1810. Μέχρι τότε δεν υπήρχε κανένα πέτρινο σπίτι, παρά μόνο το τούρκικο Τελωνείο και πολλές καλύβες ψαράδων και τσοπάνηδων από τα γύρω χωριά. Οι πρώτοι οικιστές οι οποίοι κατασκεύασαν λίθινες κατοικίες ήταν οι Αιτωλικιώτες Γ. Καρθάρας, Δ. Περδίκης και Νικ. Τριπολιάς. Αργότερα ακολούθησαν κάτοικοι από όλα τα χωριά της περιοχής, αλλά και από Μεσολόγγι, Λευκάδα και αλλού.

Όταν κατά το 1837 διαιρέθηκε διοικητικά η χώρα σε νομούς, επαρχίες και

δήμος, ο Μύτικας ορίστηκε ως έδρα του δήμου Σολίου, τον οποίον αποτελούσε μαζί με τα χωριά Κανδήλα, Βάρνακα, Βάτο, Μερδενικό (Παναγούλα), Ζά-βιτσα (Αρχοντοχώρι).

Κατά το 1865, ιδρύθηκε Ελληνικό

Σχολείο (σχολαρχείο), που διατηρήθηκε μέχρι το 1898. Ελληνικό Σχολείο ιδρύθηκε πάλι το 1924 και διατηρήθηκε ως το 1937, οπότε εξελίχθηκε σε Ημι-γυμνάσιο με μαθητές από όλη τη γύρω περιοχή.

Ο Μύτικας λόγω της πλεονεκτικής του θέσης, αλλά και λόγω της ιδιότητάς του ως πρωτεύουσας του Δήμου

Σολίου, εξακολουθητικά προκάλεσε το ενδιαφέρον των κατοίκων των γύρω χωριών και έφτασε το 1846

να έχει πληθυσμό 219 κατοίκους οι οποίοι το 1890 έφτασαν τους 368.

Με την μετοίκηση της Παναγούλας στον Μύτικα, κατά τη δεκαετία του '90, το χωριό επεκτάθηκε και δημιουργήθηκε μια πολύ όμορφη νέα συνοικία, με πολλούς κοινόχρηστους χώρους, πλατιούς δρόμους και νέους κατοίκους που εγκαταστάθηκαν εκεί.

Η ΠΛΗΘΥΣΜΙΑΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΜΥΤΙΚΑ ΑΠΟ ΤΟ 1920 ΜΕΧΡΙ ΣΗΜΕΡΑ

Απογραφή 1920: Κάτοικοι 628
Απογραφή 1928: Κάτοικοι 725
Απογραφή 1940: Κάτοικοι 790
Απογραφή 1951: Κάτοικοι 666
Απογραφή 1961: Κάτοικοι 715
Απογραφή 1971: Κάτοικοι 712
Απογραφή 1981: κάτοικοι 756
Απογραφή 1991: κάτοικοι 684
Απογραφή 2001: κάτοικοι 858
Απογραφή 2011: κάτοικοι 759

ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ

Η περιοχή μας έχει πλούσιο φυσικό περιβάλλον. Βουνά, πεδιάδα, θάλασσα προσφέρουν τη δυνατότητα στον κάθε φυσιολάτρη τουρίστα να πραγματοποιήσει πολλές εντυπωσιακές και ενδιαφέρουσες διαδρομές. Διαδρομές που έχουμε να προτείνουμε είναι οι παρακάτω:

ΠΑΡΑΛΙΑ ΜΥΤΙΚΑ- ΛΙΣΣΙΜΟΣ-ΠΑΛΙΟΒΑΡΚΑ

Ξεκινώντας από τον Μύτικα, με τα πόδια, μέχρι την Παλιόβαρκα, μπορεί κανείς να απολαύσει μια διαδρομή δίπλα στη θάλασσα, διάρκειας περίπου μιας ώρας πηγαίνελα.

Λίγο έξω από το χωριό, δυστυχώς αυτή τη στιγμή μόνο μέσα από το εργοτάξιο του κ. Αυδή, θα επισκεφτεί τα ερείπια του ναού της Αγιά Σοφιάς, θα διασχίσει τις όμορφες παραλίες μέχρι την Παλιόβαρκα και στον γυρισμό θα απολαύσει το ηλιοβασίλεμα, που βάφει τον Μύτικα με χίλια χρώματα, προσφέ-

ροντας ένα υπέροχο θέαμα.

ΜΥΤΙΚΑΣ - ΕΠΙΣΚΟΠΗ - ΚΑΛΑΜΟΣ

Μια ιδιαίτερη διαδρομή, που μπορεί να γίνει και ημερήσια εκδρομή. Με ιδιωτικό σκάφος, πλοίο της γραμμής ή ναυλωμένο σκάφος από τον Μύτικα φτάνουμε στην Επισκοπή. Διασχίζοντας το χωριό με τα όμορφα σπίτια και τις λουλουδιασμένες αυλές, παίρνουμε

τον δρόμο προς το χωριό του Καλάμου.

Λίγο έξω από την Επισκοπή, αριστερά μας συναντάμε το Κάστρο του νησιού. Αν και εγκαταλειμμένο, είναι εντυπωσιακό. Έχει διπλή πύλη εισόδου, τις πολεμίστρες του και σπίτια που είναι κολλημένα στο Κάστρο και έχουν είσοδο και έξοδο μέσα σε αυτό. Συνεχίζουμε τη διαδρομή στον ασφαλοστρωμένο δρόμο, μέσα από το πανέμορφο πευκοδάσος του νησιού. Δεξιά μας το βουνό, αριστερά μας ο γκρεμός και στο βάθος κάτω η θάλασσα και το υπόκωφο βουητό της. Απέναντι ο Μύτικας, πανέμορφος. Μετά από περίπου μιάμιση ώρα περπάτημα, αντικρίζουμε τον Κάλαμο, τα σπίτια, το λιμάνι του. Μεγά-

λα σπίτια, αρχοντικά, ανακαινισμένα τα περισσότερα, όμορφα, στενά δρομάκια. Στο λιμάνι υπάρχουν όμορφα μαγαζιά για καφέ ή φαγητό. Ή συνεχίζουμε για την Αγραπιδιά για μπάνιο στα πεντακάθαρα νερά και φαγητό στο μικρό, αλλά ωραίο ταβερνάκι. Από το λιμάνι παίρνουμε τον δρόμο ή μάλλον το κύμα της επιστροφής. Και η επιστροφή είναι μια θαυμάσια εμπειρία, πλέοντας στα γαλαζοπράσινα νερά του Ιονίου και το δροσερό αεράκι να μας αναζωογονεί.

Η διαδρομή μπορεί να γίνει και από Κάλαμο προς Επισκοπή με κατάληξη για φαγητό ή καφέ στην καντίνα του Θεόδωρη και της Στεφανίας, στο λιμάνι της Επισκοπής. Αν είμαστε τυχεροί θα απολαύσουμε το υπέροχο ηλιοβασίλεμα από εκεί.

ΤΑ ΓΥΡΩ ΝΗΣΙΑ

Για όποιον διαθέτει ιδιωτικό σκάφος, ο Μύτικας είναι παράδεισος για διακοπές. Αποτελεί το ορμητήριο για περιήγηση και εξερευνήσεις στις ακτές των γειτονικών νησιών. Ο Κάλαμος, ο Καστός, η Άτοκος, το Μεγανήσι, η Ιθάκη κρύβουν πολλές, πανέμορφες παραλίες οι οποίες έχουν πρόσβαση μόνο από τη θάλασσα και γι' αυτό είναι ήσυχες και πεντακάθαρας.

Αλλά και το μπάνιο σε πιο μακρινά μέρη μπορεί κάποιος εύκολα να απο-

λαύσει. Ξεκινώντας από τον Μύτικα , μετά από δύο ώρες φτάνουμε στην Πάργα όπου παίρνουμε ένα από τα καραβάκια που κάνουν το δρομολόγιο Πάργα - Παζοί. Κάνουμε το μπάνιο μας ενδιάμεσα, στους Αντίπαξους και στις Γαλάζιες Σπηλιές, σε νερά που σπάνια συναντάς το χρώμα, την καθαρότητα και το βάθος τους. Φαγητό στους Παζούς και επιστροφή το απόγευμα στην Πάργα για καφέ και απογευματινό μπάνιο.

Και από το Νυδρί μπορούμε να πάρουμε καραβάκι με διάφορους προορισμούς στα γύρω νησιά, σε ολοήμερες κρουαζιέρες.

ΑΓΙΑ ΕΛΕΟΥΣΑ

Η ανάβαση στο εξωκλήσι της Αγίας Ελεούσας μπορεί να μας κουράσει, αλλά η θέα του Μύτικα και όλης της γύρω περιοχής από εκεί ψηλά, καθώς και η

μικρή σπηλιά που είχε μετατραπεί σε ναό τις δύσκολες για τους χριστιανούς εποχές, προκαλούν δέος στον επισκέπτη και τον αποζημιώνουν για τον κόπο που έκανε να ανέβει ως εκεί.

ΑΓΙΑ ΤΡΙΑΔΑ - ΑΓΙΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ

Αφήνοντας το αυτοκίνητο στη στροφή στην Αγία Τριάδα και συνεχίζοντας με τα πόδια φτάνουμε στον Άγιο Ανδρέα, τον ενοριακό ναό της Άνω Κανδήλας. Ασφαλτοστρωμένος δρόμος, με ελάχιστη κυκλοφορία, ανάμεσα στις ελιές και τις λεύκες γαληνεύει τον καθένα. Η θέα από τον Άγιο Ανδρέα του κάμπου, του Μύτικα και όλης της Κανδήλας είναι υπέροχη. Λίγο πιο κάτω, στην πλατεία της Άνω Κανδήλας μπορούμε να δροσιστούμε στη Βρύση με τα πολλά κανάλια και τα κρυστάλλινα νερά και να πιούμε το καφεδάκι μας σε κάποιο από τα μικρά καφενεία, πριν πάρουμε τον δρόμο της επιστροφής.

ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ ΚΑΝΔΗΛΑΣ

Αν θέλουμε αφήνουμε το αυτοκίνητο στην πλατεία του δημαρχείου. Μπορούμε να το αφήσουμε και πιο πάνω σε οποιοδήποτε σημείο της διαδρομής, μιας κι ο δρόμος είναι ασφαλτοστρωμένος και φτάνει μέχρι την εκκλησία. Ακολουθώντας τις πινακίδες, παίρνουμε τον δρόμο για την Αγία Παρασκευή. Διασχίζοντας και τη συνοικία Κραββαρέικα, συνεχίζουμε τον ανηφορικό δρόμο. Όσο ανεβαίνουμε το τοπίο αgrayεύει. Απόκρημα βράχια, γκρεμοί τριγύρω. Μετά από περίπου δύο ώρες ποδαρόδρομο φτάνουμε στην Αγία Παρασκευή.

Ο ναός ανακαινισμένος σήμερα, βρίσκεται στην κόψη που σχηματίζει μεγάλος βράχος, ο οποίος τον σκεπάζει και τον προστατεύει. Η Αγία Παρα-

σκευή θεωρείται θαυματουργή και την επισκέπτεται πλήθος πιστών, ιδιαίτερα την παραμονή της γιορτής της αλλά και σε όλη τη διάρκεια του έτους. Γίνονται πολλές βαφτίσεις, τάματα και προσκυνήματα.

ΓΛΩΣΣΕΣ - ΠΑΛΙΟΣ ΒΑΡΝΑΚΑΣ

Παίρνοντας τον δρόμο από τον σημερινό Βάρνακα προς τον παλιό Βάρνακα, σε μικρή απόσταση από το χωριό διασχίζουμε τις Γλώσσες. Την επιβλητική χαράδρα με τις απόκρημνες πλαγιές, όπου τα κρωσίματα των πουλιών και η ηχώ από τις φωνές μας δημιουργούν μια απόκοσμη ατμόσφαιρα. Προχωρώντας το ποτάμι πλαταινεί, την άνοιξη τρέχει και νερό και τα καταπράσινα, φουντωτά πλατάνια μας χαρίζουν τον ίσκιο τους για να πάρουμε μια ανάσα. Μπορούμε να περάσουμε εκεί τη μέρα μας, στην κοίτη του ποταμιού, να ψήσουμε αν θέλουμε το φαγητό ή τον καφέ μας, να ηρεμήσουμε. Συνεχίζοντας τον ανηφορικό δρόμο φτάνουμε στον παλιό Βάρνακα. Ο τεράστιος πλάτανος και η πηγή με το δροσερό νερό της, μας υποδέχονται στην είσοδο του χωριού. Γύρω μας τα παλιά σπίτια, εγκαταλειμμένα, ερειπωμένα. Πιο πάνω το εκκλησάκι του Αγίου Αθανασίου, ανακαινισμένο, να ανάψουμε το κεράκι μας και να αγναντέψουμε γύρω μας, να α-

ναλογιστούμε τους ανθρώπους που έζησαν σε αυτή την ερημιά του Θεού και έγραψαν ιστορία με τους αγώνες και τις θυσίες τους. Κι εδώ μπορούμε να περάσουμε τη μέρα μας, κάτω από τον πλάτανο, να φάμε στα πέτρινα τραπέζια και φεύγοντας να πάρουμε μαζί μας νερό από την πηγή καθαρό, φυσικό. Αν είμαστε εκεί την Πρωτομαγιά θα περάσουμε υπέροχα. Γιορτάζεται ο Αι-Θανάσης, με το παλιό, όπως λένε. Ο Σύλλογος του χωριού ψήνει για όλους αρνιά, προβατίνες, οι γυναίκες μοιράζουν γλυκά και γίνεται ωραίο γλέντι. Η διαδρομή γίνεται και με αυτοκίνητο και με τα πόδια. Ο δρόμος στενός, ανηφορικός και με στροφές. Με το αυτοκίνητο περίπου 15 λεπτά.

ΑΣΑΝΙ

Σε κάποιο σημείο της διαδρομής, κοντά στον παλιό Βάρνακα, μια πινακίδα μας δείχνει δεξιά, την κατεύθυνση για το Ασάνι. Η διαδρομή γίνεται με τα πόδια ή με αγροτικό αυτοκίνητο και τζιπ 4 X 4. Δύσκολος χωματόδρομος για αυτοκίνητο. Σε δυο τρία σημεία, ανηφόρες με χαλίκι που σε <<παίρνουν>> πίσω. Κατεβαίνουμε στην κοίτη του ποταμιού, περνάμε απέναντι και διασχίζουμε την χαράδρα ανάμεσα στην Ψηλή Κορφή και τον Μπούμιστο. Η θέα από ψηλά υπέροχη. Φτάνοντας στο Ασάνι, λιβάδια απλώνονται γύρω μας, γέρικα πουρνάρια μας ξεκουράζουν στον ίσκιο τους, κάνουμε το σταυρό μας στην Αγιασάνη και πίνουμε κανένα τσιπουράκι με τους τσοπάνηδες που έχουν τις στάνες τους εκεί. Αν τύχουμε και σε κανέναν <<κούρο>>, σίγουρα αυτή η βόλτα θα μας μείνει αξέχαστη.

ΠΑΝΑΓΟΥΛΑ

Ακολουθώντας την πινακίδα που βρίσκεται στον δρόμο προς το Αρχο-

νοχωρί, ανεβαίνουμε τον ανηφορικό δρόμο για την Παναγούλα. Πρώτη εικόνα του χωριού η πανέμορφη, αναπαλαιωμένη εκκλησία, αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου. Αγναντεύουμε από ψηλά όλη τη γύρω περιοχή. Αφήνουμε το αυτοκίνητο και συνεχίζουμε με τα πόδια. Όπου και να σταθούμε η θέα μέχρι το βάθος του Ιονίου είναι αννεμπόδιστη. Τα σπίτια τα πιο πολλά επισκευασμένα, οι κάτοικοι λιγοστοί. Ψηλά, κοντά στα τελευταία σπίτια πινακίδα μας δείχνει τον δρόμο για το εκκλησάκι της Αγίας Παρασκευής. Πριν λίγα χρόνια ήταν ένα παραμελημένο, μικρό ζωκλήσι. Το μεράκι όμως και η πίστη του μπαρμπα-Χρήστου Παβέλη το μετέτρεψαν σε ένα πανέμορφο προσκύνημα. Ο παλιός γκρεμός έχει μετατραπεί σε ένα φιλόξενο μπαλκόνι, από όπου μπορείς να απολαύσεις την υπέροχη θέα.

Ο δρόμος συνεχίζει προς τα πάνω, αν θέλει κανείς να γνωρίσει και την άλλη όψη του βουνού και να αγναντέψει από εκεί τον παλιό Βάρνακα και το ποτάμι και να φτάσει αν θέλει μέχρι το εκκλησάκι της Ζωοδόχου Πηγής, στο μέσο περίπου του Μπούμιστου. Στη γιορτή της Ζωοδόχου Πηγής γίνεται λειτουργία και προσφέρονται στους πιστούς ψπτό κρέας, μεζέδες και γλυκά.

Στην επιστροφή, ένα καφεδάκι στο καφενείο του Αντρέα, κάτω από τον αιωνόβιο πλάτανο και με δέα τον κάμπο, τον Μύτικα και τα νησιά, πραγματικά σε αναζωογονεί. Δε θέλεις να φύγεις. Μετά από συνεννόηση μπορείς να απολαύσεις νοστιμότατους μεζέδες, σουβλημάδες, κοκορέτσια, φρυγαδέλια. Αν σε πάρει η νύχτα κι έχει φεγγάρι, είσαι τυχερός. Οι φωτεινές ακτίνες του βάφουν ασημένια τη θάλασσα, λαμπυρίζουν στα νερά της και συνθέτουν μια μοναδική εικόνα.

ΑΡΧΟΝΤΟΧΩΡΙ

Για να πάμε στο Αρχοντοχώρι, διασχίζουμε τη χαράδρα που σχηματίζει ένας μικρός χείμαρρος που κατεβαίνει προς τη θάλασσα. Στην αρχή της χαράδρας, αριστερά μας, ψηλά βλέπουμε τον Πύργο, το αμυντήριο της αρχαίας Αλυζίας. Συνεχίζουμε, νιώθοντας αποκλεισμένοι ανάμεσα στα βουνά. Φτάνοντας στο χωριό μπορούμε να ξεκινήσουμε την περιήγησή μας στα παλιά εκκλησάκια, από τον Άι-Δημήτρη, στην ομώνυμη συνοικία του χωριού. Συνεχίζουμε με τη Ζωοδόχο Πηγή, που βρίσκεται πάνω από την πλατεία στο κέντρο του χωριού και λίγο πιο κάτω με τον Άι-Γιώργη. Κλειδιά για τα εκκλησάκια έχουν κάποιοι στο χωριό και θα μας ανοίξουν αν το ζητήσουμε. Επιστρέφουμε στην πλατεία όπου μπορούμε να πιούμε τον καφέ μας σε κάποιο απ' τα πολλά καφενεία ή να φάμε νόστιμα, χειροποίητα σουβλάκια και εξαιρετικά ψητά σούβλας, σε πολύ καλές τιμές.

ΚΑΣΤΡΙ

Βγαίνοντας από το Αρχοντοχώρι, προς Αγρίνιο, στην πρώτη στροφή ξεκινάει χωματόδρομος δεξιά, προς την κτηνοτροφική περιοχή του χωριού και

το Καστρί. Μπορούμε να κάνουμε τη διαδρομή με τα πόδια, σε μια ώρα περίπου, χωρίς δυσκολία. Αν πάμε με αυτοκίνητο, πρέπει να είναι ψηλό αγροτικό ή τζιπ, καθώς σε μερικές μεριές του δρόμου προεξέχουν πέτρες. Διασχίζουμε λιβάδια, που δεν υποπευόμαστε την ύπαρξή τους, καθώς βλέπαμε το βουνό από μακριά, συναντάμε όμορφα μωσαράκια και βλέπουμε τις <<λούτσες>> με το νερό για να πίνουν τα ζώα. Καθώς κινούμαστε στον αυένα του βουνού, ξαφνικά, προβάλλει δεξιά μας η εικόνα του κάμπου. Τότε καταλαβαίνουμε πόσο ψηλά βρισκόμαστε. Ξαν να κοιτάμε από αεροπλάνο. Και όταν παίρνουμε τη στροφή κάτω από το

Καστρί, αυτό που αντικρίζουμε μας κόβει την ανάσα. Το Αρχοντοχώρι, ο Βάρνακας παλιός και νέος, τα βουνά, η Κανδήλα, ο κάμπος, ο δρόμος του Αστακού, ο Μύτικας, οι παραλίες, τα νησιά βαθιά μέχρι την Κεφαλονιά, όλα απλώνονται μπροστά μας σε μια υπέροχη εικόνα. Δέος, συγκίνηση, αγαλλίαση μας καταλαμβάνει. Αξίζει πραγματικά ο κόπος για μια τέτοια απόλαυση, που συμπληρώνεται με την ανάβαση στο κάστρο και την περιήγηση σ' αυτό.

Ο ίσκιος των γέρικων βελανιδιών προσφέρεται για ξεκούραση. Αν έχουμε πάρει μαζί μας φαγητό, ακόμα καλύτερα. Θα το απολαύσουμε διπλά.

ΜΝΗΜΕΙΑ

ΜΥΤΙΚΑΣ

Τέμενος Ηρακλέους - Ηρώ

Στον όρμο "Βούλκος", δίπλα στο εκκλησάκι της Αγίας Τριάδας, βρισκόταν το Τέμενος του Ηρακλέους, το οποίο όπως είπαμε παραπάνω κόσμησε ο Λύσιππος με συμπλέγματα χάλκινων αγαλμάτων με τους άθλους του. Στη θέση του τεμένους και με υλικά από αυτό χτίστηκε κατά τον 2ομ.Χ. αιώνα επιτάφιο μνημείο επιφανούς άνδρα της εποχής. Το αποκάλυψε ο αρχαιολόγος κ. Κ. Ρωμαίος ο οποίος ενήργησε ανασκαφές κατά τα έτη 1919,1921 και 1922.

Σήμερα στον χώρο υπάρχουν διάσπαρτα κομμάτια του επιτάφιου αυτού μνημείου-Ηρώου. Στον κεντρικό χώρο φιλοξενούσε μαρμάρινη σαρκοφάγο, η οποία έχει αφαιρεθεί. Σώζονται και φυλάσσονται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών, σε περίοπτη θέση, δύο μαρμάρινα ακρωτήρια του Ηρώου, ύψους περίπου ενός μέτρου το καθένα. Στη μέση φέρουν αετό και ανάγλυφα και διάτρητα κοσμήματα με βλαστούς, ανθέμια, φύλλα και ρό-δακες.Θεωρούμε πως είναι τα πιο εντυπωσιακά εκθέματα του μουσείου.

Αγία Σοφία

Η Αγία Σοφία είναι ένας ναός ρυθμού παλαιοχριστιανικής Βασιλικής, που η κατασκευή του τοποθετείται στα πρώτα βυζαντινά χρόνια. Τα ερείπιά του βρίσκονται ανατολικά του Μύτικα κο-

νά στη θάλασσα. Οι μεγάλες διαστάσεις του ναού οδηγούν στη σκέψη ότι εξυπηρετούσε σημαντικό οικισμό Αλυζίων ή απογόνων τους. Μέσα στον ναό υπάρχει κτιστή λίθινη σαρκοφάγος. Από τα μαρμάρινα μέλη του ναού σώζεται μόνο ο κίονας που στερήωσε ο καθηγητής βυζαντινής τέχνης κ. Βοκοτόπουλος, που ε-ρεύννησε τον ναό.

Αγία Ελεούσα

Η Αγία Ελεούσα είναι εξωκλήσι που βρίσκεται στην πλαγιά του βουνού πάνω ακριβώς από τον όρμο Βουλ-κο, μέσα σε σπηλιά. Απέχει από τον Μύτικα περίπου 2 χμ. Σώζονται τοιχογραφίες και στο σπήλαιο υπάρχει στέρνα βά-

θους και διαμέτρου σχεδόν ενός μέτρου λαξευμένη σε μονόλιθο. Διακρίνεται το τεχνητό αυλάκι που έφερνε τα όμβρια νερά στη στέρνα. Σώζονται επίσης επιθήματα κιονόκ-ρανων, τετράγωνη βάση από κίονα και επίκρανο παραστάδας . Από ει-κονογραφίες σώζεται τμήμα της Πλατυτέρας με έναν αρχάγγελο και κάτω από αυτή οκτώ άγιοι σε μετωπική στάση.

Κάθε χρόνο την παραμονή της γιορτής της Αγίας Ελεούσας, 23 Αυγούστου, τελείται η ακολουθία του Εσπερινού την οποία παρακολουθεί πλήθος κόσμου, ντόπιοι και τουρίστες.

ΙΕΡΟ ΤΗΣ ΑΡΤΕΜΙΔΟΣ

Το ιερό είναι θεμελιωμένο στην πλαγιά του βουνού, αριστερά όπως βγαίνο-υμε από Μύτικα προς Αστακό, στην περιφέρεια του Δρυμώνα. Ήταν αφιε-ρωμένο στη θεά Άρτεμη. Δυστυχώς οι αρχαιοκάπηλοι κατέστρεψαν τη στρωματογραφία του ιερού κι έτσι πολλά ερωτηματικά για την κατασκευ-ή του παραμένουν αναπάντητα. Παρ' όλες όμως τις λαθρανασκαφές, στον χώρο του αποθέτη του ιερού και στις σπηλαιώδεις ρωγμές του, ήρθαν στο φως κι-λιάδες πήλινα ειδώλια και αγγεία, μαρ-μάρινα γλυπτά αγαλματίδια και επιγρα-φές σε λίθινες βάσεις αναθημάτων. Όμως, η μελέτη του υλικού που έχει βρεθεί δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί κι έτσι δεν έχουν διατυπωθεί τελικά συμπεράσματα για το ιερό και τη λειτουργία του.

ΚΑΝΔΗΛΑ

Τείχιν της αρχαίας Αλυζίας

Μέσα στην Κανδήλα σε αρκετά σημεία σώζονται τμήματα του τείχους που προστάτευε την πόλη. Ήταν χαμηλά τείχιν κατασκευασμένα από σταχτό-χρωμους ογκόλιθους, που βρίσκονται σε αφθονία στην περιοχή. Από τον διαφορετικό τρόπο κατασκευής τους βγάζουμε το συμπέρασμα πως χτίστη-καν σε διαφορετικές χρονικές περιό-

δους.

Στον κορυφαίο από τους 19 πύργους είναι κτισμένο το εξωκλήσι της Πανα-γίας της Πυργιώτισσας, απ' τον οπο-ίο πήρε το όνομά της. Γιορτάζει την 23η Αυγούστου.

ΑΓΙΑ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Σπηλαιώδες εξωκλήσι που βρίσκεται βόρεια της Κανδήλας, στην κορυφή ανηφορικής χαράδρας. Η παράδοση τοποθετεί την ίδρυσή του στον 7ο αιώνα μ.Χ. Στην κόγχη του ιερού, που είναι λαξευμένη σε βράχο, υπάρχουν φθαρμένες τοιχογραφίες. Περίπου 100 μέτρα από το εξωκλήσι, βορειοανατολικά και σε άνοιγμα ψηλού βράχου, υπάρχει το ασκηταριό. Σκήτη μονάσαντος ασκητού ή ασκήτριας. Μέσα στο ασκηταριό υπάρχουν σταλακτίτες και σταλαγμίτες, καθώς και λαξευμένη, μικρή επιγραφή,

δυσανάγνωστη όμως. Πριν λίγα χρόνια η εκκλησία ανακαινίστηκε και έχει αλλάξει μορφή, σε σχέση με το παρελθόν.

ΒΑΡΝΑΚΑΣ ΓΛΩΣΣΕΣ

Ιστορική τοποθεσία στη δεξιά πλευρά της μεγάλης χαράδρας των Ακαρνανικών, βοριοανατολικά του σημερινού χωριού Βάρνακας και σε μικρή απόσταση από αυτό. Η χαράδρα στη θέση αυτή έχει κατακόρυφες πλευρές από συμπαγείς βράχους, πανύψηλες και δυσανάβατες. Στο ύψωμα πάνω από τη δεξιά πλευρά της χαράδρας, επειδή δεσπόζει της όλης πεδιάδας, οι Αλύζιοι είχαν χτίσει παρατηρητήριο-αμυντήριο, ενώ οι Βυζαντινοί στην ίδια θέση ίδρυσαν το σωζόμενο φρούριο των Γλωσσών, πιθανώς τον ΣΤ'αιώνα. Από εκεί μπορούσαν να ελέγξουν αποτελεσματικά όλη την πεδιάδα, αλλά και τη θάλασσα.

Στις Γλώσσες σώζεται αρχαίο λιθινο φράγμα κατασκευασμένο στην έξοδο του χειμάρρου που κατεβαίνει από τον παλιό Βάρνακα. Αποτελείται από λιθοπλινθούς τοποθετημένους εγκάρσιως επί της κοίτης του χειμάρρου και σε 14 οριζόντιες στρώσεις. Έχει μήκος περίπου 25 μέτρα. Η λεκάνη που σχη-

ματιζόταν και που σήμερα έχει προσχωθεί, συγκέντρωνε το νερό το οποίο χρησιμοποιούταν για άρδευση ή ύδρευση της Αλυζίας. Ο υπερχειλιστής του φράγματος, στη δεξιά πλευρά του, δημιουργεί εντυπωσιακό καταρράκτη όταν η ποσότητα του νερού είναι μεγάλη. Δίπλα ακριβώς σώζονται τα ερείπια παλιού νερόμυλου.

ΠΑΛΙΟΣ ΒΑΡΝΑΚΑΣ

Βόρεια του σημερινού Βάρνακα βρίσκονται τα ερείπια του παλιού Βάρνακα. Ήταν μία από τις σημαντικότερες κωμοπόλεις του Κάρλελι. Κατά το 1712 αριθμούσε 1002 αροτριώντα ζευγάρια και κατά το 1780, 775 φαμελιές. Λειτουργούσε σ' αυτόν <<Ανωτέρα Σχολή εις νν σοφολογιώτατοι διδάσκαλοι παραδίδουν τον λόγον Σωκράτους τε και του ενανθρωπήσαντος Σωτήρος. Το 1774 τον τίμησε με επίσκεψή του ο πατήρ Κοσμάς ο Αιτωλός. Από τις αρχοντικές του οικογένειες τα πρωτεία είχε η οικογένεια Βαρνακιώτη, η οποία με την εθνική της δράση κατέστησε τον Βάρνακα έδρα του αρματολικιού του Ξηρομέρου. Στο προσκλητήριο του Αγώνα, ο Γεώργιος Βαρνακιώτης πρώτος κήρυξε στις 10 Μαΐου 1821 την επανάσταση στη δυτική Ελλάδα. Διορίστηκε Αρχιστράτηγος Δυτικής Ελλάδας και πήρε

μέρος σε πολλές μάχες. Μαζί του αγωνίστηκαν και αναδείχθηκαν τα αδέρφια του Γιώτης και Γιαννάκης και ο ανηψιός του Διονύσιος. Ύστερα από την επανάσταση ο Βάρνακας έπεσε σε παρακμή λόγω της ορεινής θέσης του. Από τους επιζήσαντες κάποιοι κάτοικοι εγκαταστάθηκαν στον νεαρό τότε Μύτικα και την Κανδήλα, ώσπου το 1970 όλοι οι κάτοικοι κατέβηκαν στην πεδιάδα, στον συνοικισμό Γεωργαλικά, που είχαν ιδρύσει από το 1912-14 οι οικογένειες Γεωργαλή από τον Βάρνακα.

ΑΣΑΝΙ - ΤΟΥΡΚΟΜΝΗΜΑΤΑ

Μικρό, στενό οροπέδιο, βορειοανατολικά του Βάρνακα, ανάμεσα στον Μπούμιστο και την Ψηλή Κορφή σε υψόμετρο 600 μέτρων περίπου. Εκεί ολόκληρο τουρκικό απόσπασμα εξοντώ-

θηκε από τον Καπετάν Γαλάνη Σακουφράκη, γαμπρό από αδερφή του Καπετάνιου Γ. Βαρνακιώτη, στα 1806. Έτσι πήρε την ονομασία Τουρ-κομνήματα.

Στο οροπέδιο υπήρχε η μεσαιωνική μονή της Αγίας Άννης, της οποίας το όνομα με παραφθορά δόθηκε στην περιοχή Ασάνι (Αγίας Άννης-Ασάνης-Ασάνι). Τρίτη ανασύλωση του μικρού ναού έγινε το 2009 από την οικογένεια Μουρελά , στην οποία ανήκει η περιοχή.

ΑΡΧΟΝΤΟΧΩΡΙ

Ι. Ν. ΖΩΟΔΟΧΟΥ ΠΗΓΗΣ

Ο ναός της Ζωοδόχου Πηγής βρίσκεται στο κέντρο του χωριού, πάνω από την πλατεία. Είναι στενόμακρος, εσωτερικά καμαροσκέπαστος και εξωτερικά με δίριχτη, πλακοσκέπαστη στέγη. Κατά τον Μητροπολίτη Ναυπάκτου αείμνηστο Δαμασκνό ο ναός είναι του 10ου-11ου αιώνα και παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον το εικο-νογραφικό του πρόγραμμα, το οποίο καταλαμβάνει όλο το εσωτερικό του ναού.

Τα τόξα, το τέμπλο, το ταβάνι, το Άγιο Βήμα είναι καλυμμένα με αγιογρα-

ΠΥΡΓΟΣ

Στην έξοδο από την Παναγούλα και κινούμενοι προς Αρχοντοχώρι, στο αριστερό μέρος του δρόμου, ψηλά, πάνω σε απόκρημνο βράχο, βρίσκεται Αμυντήριο-παρατηρητήριο, γνωστό σε όλους με το όνομα <<Πύργος>>. Αποτελείται από τεράστιους, παραλληλεπίπεδους ογκόλιθους, τοποθετημένους τον ένα πάνω στον άλλον, χωρίς μέχρι στιγμής να έχει ξεφύγει κανένας από τη θέση του. Έχει διαστάσεις περίπου 3x6μ. και προκαλεί εντύπωση η τελειότητα της τέχνης με την οποία κατασκευάστηκε, καθώς και η αντοχή του στη φθορά του χρόνου.

φίες, άλλες ευδιάκριτες και άλλες όχι. Ενδεικτικά αναφέρουμε την Εύρεση και Ύψωση του Τιμίου Σταυρού, τη Ζωοδόχο Πηγή και τον Βασιλέα των Βασιλέων, Ιησού Χριστό, τη Βρεφοκρατούσα << Κυρία των Αγγέλων >>, με τους

τέσσερις προφήτες στις άκρες του δρόμου της και την Ανάσταση του Κυρίου.

Ι. Ν. ΑΓΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ

Στην είσοδο του χωριού βρίσκεται ο ναός ο οποίος είναι πετρόχτιστος με ημικυκλική αψίδα και δίρριχτη στέγη από κεραμίδια. Σώζονται τοιχογραφίες στο ιερό και στο λιθόχτιστο τέμπλο, οι οποίες ανήκουν στην τυπική ζωγραφική του δεύτερου μισού του 18ου αιώνα.

Ι. Ν. ΑΓΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΥ

Ο μικρός ναός βρίσκεται κοντά στο γεφύρι στην έξοδο του χωριού, προς Αετό - Αγγρίνιο. Κι εδώ σώζονται τοιχογραφίες που ανήκουν στην τυπική ζωγραφική του δεύτερου μισού του

18ου αιώνα. Η Παναγία η Οδηγήτρα, ο Χριστός κ.ά.

ΜΟΝΗ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΖΑΠΑΤΙΝΑΣ

Το μοναστήρι της Παναγίας της Ζαπατινας υψώνεται σε χαμηλό λόφο νοτιοδυτικά του Αρχοντοχωριού, σε απόσταση περίπου τεσσάρων χιλιομέτρων απ' το χωριό. Η Μονή στους χρόνους της Επανάστασης πρόσφερε άσυλο στους αγωνιστές από την Ήπειρο, τη Θεσσαλία και τη Στερεά, που κατευθύνονταν προς τον Κάλαμο με τις οικογένειές τους για να γλιτώσουν από τη manía των Τούρκων. Ο ναός ήταν τοιχογραφημένος, αλλά ελάχιστα πρόσωπα διακρίνονται. Σώζεται ο μεγάλος περιτοιχισμένος περίβολος, το καθολικό και τα μισογκρεμισμένα κελιά του μοναστηριού.

ΚΑΣΤΡΙ

Μέρος της οχύρωσης της αρχαίας Αλυζίας, αποτελεί το φρούριο που είναι γνωστό σήμερα με το όνομα "Καστρι". Βρίσκεται πάνω σε ύψωμα βουνοσειράς που φράζει ανατολικά την πεδιάδα και απέχει από την πόλη περίπου δύο ώρες.

Το φρούριο αυτό, εκτός από καταφύγιο σε ώρα ανάγκης, ήταν εξαιτίας της θέσης του και θαυμάσιο παρατηρητήριο προς τη θάλασσα, αλλά και προς όλη την πεδιάδα.

Τα Καστρί είναι σχεδόν τριγωνικό

και περικλείει έκταση μεγαλύτερη από δέκα στρέμματα. Τα τείχη του είναι κατασκευασμένα από επιτόπια λιθάρια, αλλού κατά το Κυκλώπειο σύστημα και αλλού κατά το πολυγωνικό. Δυτικά δεν έχει τείχος επειδή είναι τόσο απότομη η πλαγιά του βουνού που το κάνει απροσπέλαστο.

Στην ανατολική πλευρά του τείχους, σε μονόλιθο βράχο, σώζονται λαξευμένα, σε δύο πλαίσια, 4 πρόσωπα, ανά δύο στο καθένα, τα οποία ιδιαίτερα λάτρευαν οι Αλύζιοι. Στο πρώτο πλαίσιο παριστάνεται ο Ασκληπιός και η θεά Υγεία και στο δεύτερο ο θεός Άρης και η θεά Αθηνά. Παρά τις μικρές φθορές εξαιτίας του χρόνου και ίσως αρχαιοκάπηλων που προσπάθησαν να τα αποσπάσουν, καταδεικνύουν ακόμα την τελειότητα της τέχνης τους.

Εντός του φρουρίου υπάρχει μεγάλη υδροδεξαμενή σε σχήμα τετράπλευρο, με διαστάσεις 7Χ5Χ4μ. περίπου, λαξευμένη σε υπόγειο, μονόλιθο βράχο, που η θέα της προκαλεί θαυμασμό

και έκπληξη. Δεν μπορούμε να μην αναλογιστούμε τους κόπους που κατέβαλαν οι κατασκευαστές της, για να την λαξεύσουν στον υπόγειο, ογκώδη και δυσκολοπελέκτο λίθο.

Δίπλα στην κύρια είσοδο του αμυντηρίου, η οποία σώζεται σήμερα, υπήρχε, μέχρι το 1985 οπότε και εξαφανίστηκε, γλυπτό που παρίστανε τον

Ηρακλή καθώς ακουμπούσε στο ροπαλό του, σαν να ήταν έτοιμος να εμποδίσει την είσοδο σε κάθε ανεπιθύμητο.

ΠΙΟΡΤΗ ΣΑΡΔΕΛΑΣ

ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ

Συνήθως κατά το πρώτο δεκαήμερο

οποίες ψήνονται πολλές φρέσκιες σαρδέλες, που προσφέρονται δωρεάν σε όλο τον κόσμο, στους επισκέπτες του Μύτικα. Ακολουθεί μεγάλο γλέντι μέχρι το πρωί με ζωντανή ορχήστρα. Όλοι περιμένουμε με ανυπομονησία τη γιορτή αυτή.

του Αυγούστου, στον Μύτικα, γίνεται η γιορτή της σαρδέλας. Τη διοργανώνει ο Αλυζιακός Α. Ο. σε συνεργασία με τον Δήμο. Στήνονται ψησταριές στις

ΔΕΚΑΠΕΝΤΑΥΓΟΥΣΤΟΣ

Στη γιορτή της Παναγίας, τον Δεκαπενταύγουστο, στην πλατεία του Μύτικα τα τελευταία χρόνια οργανώνεται εκδήλωση με ζωντανή ορχήστρα και γνωστούς λαϊκούς τραγουδιστές. Η συμμετοχή του κόσμου είναι μεγάλη και όλοι διασκεδάζουν με την καρδιά τους.

ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΑΓΙΑΣ ΕΛΕΟΥΣΑΣ

Κάθε χρόνο 22-23 Αυγούστου ο Μύτικας γιορτάζει το πανηγύρι του τιμώντας την Αγία Ελεούσα. Την παραμονή της γιορτής κόσμος από όλα τα δημοτικά διαμερίσματα της Αλυζίας, αλλά και τουρίστες που βρίσκονται στο χωριό για τις διακοπές τους, ανεβαίνουν και προσκυνούν στο ζωκλήσι της Αγίας Ελεούσας παρακολουθώντας τον Εσπερινό. Την

άλλη μέρα, ο Αλυζιακός Α.Ο. διοργανώνει πανηγύρι στην πλατεία του χωριού, με ορχήστρα δημοτικής μουσικής. Είναι η τελευταία εκδήλωση του καλοκαιριού και όλοι οι Μυτικιώτες τελειώνουν με τον καλύτερο τρόπο τις καλοκαιρινές τους διακοπές.

ΑΠΟΚΡΙΕΣ - ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ

Το "Μυτικιώτικο Καρναβάλι", έχει γίνει πια θεσμός. Το διοργανώνει ο Σύλλογος Γυναικών Μύτικα με αγάπη, φροντίδα, μεράκι και πολύ κόπο. Το α-

ποτέλεσμα είναι κάθε χρόνο και καλύτερο. Πολύς κόσμος από όλα τα χωριά του δήμου μας, από το Αग्रίνιο, την Αθήνα και αλλού παρακολουθούν τα πρωτότυπα άρματα, διασκεδάζουν με τη μουσική και απολαμβάνουν το ποτό ή το φαγητό τους στα όμορφα μαγαζιά του Μύτικα. Το βράδυ γίνεται γλέντι, όπου μασκαρεμένοι ή όχι γλεντούν με την ψυχή τους.

ΑΛΛΕΣ ΠΟΡΤΕΣ

Ο Αλυζιακός ΑΟ Μύτικα και ο Σύλλογος Γυναικών Μύτικα, διοργανώνουν συνεστιάσεις με μουσική και χορό και τα Χριστούγεννα, την Πρωτοχρονιά, τις Απόκριες όπως είπαμε και το Πάσχα, με μεγάλη επιτυχία και συμμετοχή του κόσμου.

ΚΑΝΔΗΛΑ ΠΑΝΗΓΥΡΙ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ

Στην Κανδήλα γίνεται το πανηγύρι στη γιορτή της Αγίας Παρασκευής, 25 και 26 Ιουλίου. Την παραμονή της γιορτής πλήθος κόσμου ανεβαίνουν στην Αγία Παρασκευή για να προσκυνήσουν και να προσευχηθούν. Το βράδυ γνωστά συγκροτήματα δημοτικών τραγουδιών διασκεδάζουν τον κόσμο με γλέντι μέχρι το πρωί.

ΣΤΗ ΜΝΗΜΗ ΤΟΥ ΤΑΚΗ ΚΑΡΝΑΒΑ

Ο γνωστός τραγουδιστής δημοτικών τραγουδιών Τάκης Καρναβάς κατέχεται από την Κανδήλα. Από πολύ νέος, 16 χρονών, ξεκίνησε το τραγούδι σε γάμους και πανηγύρια με μια κομπα-

νία με άλλους Κανδηλιώτες οργανοπαίχτες, στην ευρύτερη περιοχή. Αργότερα ηχογράφησε πολλούς δίσκους, έγινε γνωστός σε όλη την Ελλάδα και το εξωτερικό, όπου έκανε πολλές περιοδείες. Πέθανε στην Κανδήλα το 1999 σε ηλικία 63 ετών.

Κάθε χρόνο, τον Αύγουστο, διοργανώνεται μεγάλη εκδήλωση στη μνήμη του, με οργανοπαίχτες και τραγουδιστές, παλιούς και νέους, από όλη την Ελλάδα. Είναι η εκδήλωση αυτή από τις λίγες που παρουσιάζονται μαζί τόσο πολλοί καλλιτέχνες και έχουμε την ευκαιρία να τους απολαύσουμε σε μια συγκινητική, αλλά και εορταστική ατμόσφαιρα και διάθεση.

ΚΑΝΔΗΛΙΩΤΙΚΟ ΚΑΡΝΑΒΑΛΙ

Την τελευταία δεκαετία διοργανώνεται, από τον Πολιτιστικό Σύλλογο, το Κανδηλιώτικο Καρναβάλι, το απόγευμα της Κυριακής της Αποκρίας. Όλο το χωριό συμμετέχει στα άρματα, στα γκρουπ και στο γλέντι που ακολουθεί.

ΑΛΛΑ ΠΑΝΗΓΥΡΙΑ

Και τα άλλα χωριά κάνουν πανηγύρια με ορχήστρες δημοτικών τραγουδιών.

Το Αρχοντοχώρι στις 23 Μαΐου, του Αγίου Νικολάου (με το παλιό ημερολόγιο).

Ο Βάρνακας στις 20 Οκτωβρίου, του Αγίου Γερασίμου.

Η Παναγούλα στις 20 Ιουλίου, της Αγίας Κυριακής (με το παλιό ημερολόγιο).

Η Άνω Κανδήλα στις 30 Νοέμβρη, του Αγίου Ανδρέα.

Το καλοκαίρι οι Πολιτιστικοί Σύλλογοι διοργανώνουν περιστασιακά και άλλες εκδηλώσεις, σε όλα τα χωριά.

ΦΑΓΗΤΟ

Ο επισκέπτης του Μύτικα έχει πολλές επιλογές για φαγητό. Ως γνήσιο ψαροχώρι, όλες οι ταβέρνες του προσφέρουν φρέσκο ψάρι και άλλα θαλασσινά. Προσφέρονται ακόμα κρεατικά της ώρας, όλα στα κάρβουνα, μακαρονάδες, πίτσες και μαγειρευτά φαγητά. Μάλιστα μπορείτε να απολαύσετε, κατόπιν συνεννοήσεως με τους ιδιοκτήτες, το φαγητό που προτιμάτε και να σας το ετοιμάσουν με μεράκι και με τον τρόπο που οι νοικοκυρές μαγειρεύουν στα σπίτια τους. Σερβίρονται έτσι παραδοσιακά φαγητά όπως σκορδαλιά με μπακαλιάρο, νοστιμότατες ψαρόσουπες, χταπόδι στιφάδο, μαρίδες σαβόρος, πίτες, γαριδομακαρονάδες, μουσακάς, ψητά σούβλας και ό,τι άλλο επιθυμείτε και δεν περιλαμβάνεται στο καθημερινό μενού των καταστημάτων.

Στην είσοδο του Μύτικα, κοντά στην εκκλησία και με τα τραπέζια πάνω στη θάλασσα είναι οι ταβέρνες:

- Alexander, Παξινός Θ., τηλ. 26460 81275
- Μουράγιο, Παβέλης Δ., τηλ. 26460 81203
- Γλάρος, Καραβίας Μ., τηλ. 26460 81240
- Οστρέλλα-πιτσαρία, Χρήστου-Νταλαμάγκα Νίκη, τηλ. 26460 81193-81593

Παρακάτω, με είσοδο στην κεντρική αγορά και τραπέζια από κάτω στη θάλασσα είναι οι ταβέρνες:

- Μύτικας, αφοί Λιάτσου, τηλ. 26460 81396
- Σταθούλα, Στ. Καρναβά, τηλ. 26460 81129
- Γαρμπής, οικ. Γαρμπή, τηλ. 26460 81340
- Στου Θωμά, Θ. Τρυφιιάτης, τηλ. 26460 81566
- Φάρος, Ευθ. Φερεντίνου, τηλ. 26460 81254 6934640771
- Στον πίσω δρόμο νόστιμα κρεατικά, ψητά σούβλας στους:
- Αρχοντοχώρι, Θ. Συργιάννης, τηλ. 26460 81291
- Το Βλάχικο, Γ. Κεραμίδας, τηλ. 26460 81267 6977409887
- Στο λιμάνι οι ψαροταβέρνες των αδελφών Παβέλη:
- Ξιφιάς, Π. Παβέλης, τηλ. 26460 81232
- Λιμάνι, Β. Παβέλης, τηλ. 26460 81271
- Δημητράκης, Λύτρας Ν. και με ψητά σούβλας

(αρνιά, γουρουνόπουλα), τηλ. 26460 81104 6932455519

Στην παραλία από Λίσσιμο μέχρι Παλιόβαρκα:

- Δελφίνια, Β. Συργιάννης, τηλ. 26460 81398
- Ηλιοτρόπιο, Διον...Τάκης Καϊμενάκης, τηλ. 26460 81474 6978486026
- Πεταλιάς, αφοί Πεταλιά, τηλ. 26460 81448
- Παλιομάγαζα, Κατσαούνης Π., τηλ. 26460 81460
- Φοίνικας, αφοί Καϊμενάκη, τηλ. 6948362961
- Παλιόβαρκα, αφοί Δάγλα, τηλ. 26460 81447 6973425121
- Αρτεμώνας, αφοί Μπούρα, τηλ. 26460 81574 6973451813

Πρόχειρο φαγητό στην κεντρική αγορά στον Αλέξη 81174 , στον Σπίθα 81507 και στην κρεπερί 26460 81554

Επίσης στα διπλανά χωριά Κανδήλα, Βάρνακα, Παναγούλα και Αρχοντοχώρι θα βρείτε ψητά σουβλας, αρνιά, γουρουνόπουλα, προβατίνες, κοκορέτσια, σουβλάκια από ντόπια κρέατα και σε πολύ καλές τιμές.

Στον Μύτικα μπορεί κάποιος να απολαύσει τον καφέ ή το ποτό του σε κάποια από τις καφετέριες ή τα καφενεία που διαθέτει στην κεντρική αγορά ή από κάτω στη θάλασσα. Το καλοκαίρι η δροσιά είναι ιδιαίτερη και με θέα τα απέναντι νησιά τα καΐκια και τις βαρκούλες η απόλαυση είναι πολύ μεγαλύτερη.

- Zampeli, Ζαμπέλης Βασ., 26460 81012
- Ακρογιάλι, Σούλας Νικ., 81206
- Sweet parade, Σακουφάκης Δημ., 81
- Κύματα, Παλιογιάννης Β., 81311
- Καφενείο, Τζεφρώνης Κων., 81236
- Aura style, Σιδερωμένος Νικ., 81228
- Πυξίδα, Σκαρογιάννης Γ. 81080
- Ο μπαρμπα- Πάνος, Γαλάτης, 81378
- Κυβέλεια, Παπανικόλας, 81318
- VERSO, Γαρίδας Δ., 81356
- Mare amare, Λιάκας Γιαν. 6976123720

Τα μαγαζιά της μεγάλης παραλίας σερβίρουν όλη την ημέρα καφέδες και ποτά, προσφέροντας δωρεάν ομπρέλες και ζαπλώστρες, ενώ το βράδυ λειτουργούν ως υπαίθρια μπαρ. Το VERSO και το Mare amare οργανώνουν ξεχωριστές βραδιές γεμάτες κέφι, μουσική και χορό για τους νέους.

ΔΙΑΜΟΝΗ

- **OSTRELLA**, Χρήστου-Νταλαμάγκα Νίκη: 81593, καινούρια, πολυτελέστατα, επιπλωμένα διαμερίσματα, κοντά στην εκκλησία του Μύτικα.

- **HOTEL SIMOS**, Κοψιδάς Γρ.: 81380-81-82, Ξενοδοχείο στον κεντρικό δρόμο του Μύτικα.

- **THESMOS Village**, Λυγκώνης Παρ.: 81060, καινούριο συγκρότημα πολυτελών ενοικιαζόμενων διαμερισμάτων στην παραλία Παλιόβαρκα, διαθέτει πισίνα.

- **HOTEL KAVO ΜΥΤΙΚΑΣ**, Βασιλάκης Ν.: 81323, συγκρότημα ευρύχωρων, επιπλωμένων δωματίων σε καταπράσινο, φυσικό περιβάλλον, δίπλα στο γήπεδο του Μύτικα.

- **Τρυφιάτης Θωμάς**: 81566, όμορφα, επιπλωμένα διαμερίσματα, πάνω στη θάλασσα, με απεριόριστη θέα.

- **DAIS apartments**, Νταής Θωμάς: 81261, καινούρια, πλήρως εξοπλισμένα διαμερίσματα, κοντά στην πλατεία του Μύτικα. Ιδ. Πάρκινγκ.

- **Αγριλιάς, Γιαννέλης Γιώργος**: 6977773821

Δωμάτια διαθέτουν ακόμα τα καταστήματα Alexander, Γλάρος, Ακρογιαλί και Κύμματα, στον κεντρικό δρόμο του Μύτικα και επιπλωμένα διαμερίσματα τα καταστήματα της παραλίας Δελφίνια, Ηλιοτρόπιο, Φοίνικας.

Το καλοκαίρι υπάρχουν πολλά ακόμη ενοικιαζόμενα διαμερίσματα σε όλο τον Μύτικα.

Επίσης ο επιχειρηματίας κ. Αυδής Κώστας έχει ξεκινήσει την κατασκευή σύγχρονης ξενοδοχειακής μονάδας υψηλών προδιαγραφών, δυναμικότητας 149 κλινών και συνεδριακό κέντρο 450 ατόμων.

Στη μεγάλη παραλία λειτουργούν τρία ΚΑΜΠΙΝΓΚ, στα οποία μπορεί κάποιος εκτός από την προσωρινή διαμονή να εγκαταστήσει μόνιμα το τροχοσπίτο του. Πολλοί οι πιστοί πελάτες τους.

ΚΑΜΠΙΝΓΚ Αλυζία, Τσίνας Ευθ.:81496

ΚΑΜΠΙΝΓΚ Ιόνιο, Μούχα Λαμπ.: 81110 6970929259

ΚΑΜΠΙΝΓΚ Bay view,Αποστολάκη Πηγή: 6974756049

ΧΡΗΣΙΜΑ ΤΗΛΕΦΩΝΑ

- Κέντρο Υγείας Μύτικα: 2646 081250
- Φαρμακείο Τσαμπιέρη Στάθη: 81364 • Φαρμακείο Χάνδρα Αφροδίτης: 81485
 - Οδοντ/τρείο Κατσαούνη Σπύρου: 81464 6979595696
 - Οδοντ/τρείο Μπουλιέρη Καλής: 81211
- Δήμος Ξηρομέρου Αστακός: 26463 60500
- ΚΕΠ Αστακού: 26460 38040 • ΚΕΦ Αστακού: 26460 38050
- Δήμος Ξηρομέρου- Αλυζία: 26463 60000 • ΚΕΠ Αλυζίας: 26460 38410
 - Τράπεζα Πειραιώς: 26460 81321 • ΕΛ ΤΑ: 81111

ΣΧΟΛΕΙΑ

- Λύκειο Μύτικα: 81252 • Δημοτικό Μύτικα: 81242 38301
- Νηπ/γείο Μύτικα: 81541 • Γυμνάσιο Κανδήλας: 51326
- Δημοτικό Κανδήλας: 51213 • Νηπ/γείο Κανδήλας: 51533
- Δημοτικό Βάρνακα: 51111 • Νηπ/γείο Βάρνακα: 51455
- Δημοτικό Αρχοντοχωρίου: 71205 • Νηπ/γείο Αρχοντοχωρίου: 71450
 - Ιερός Ναός Αγίου Νικολάου: 81121
- Υδραυλικός, Λάσκαρης Σωτήρης: 81332 6978021958
- Ηλεκτρολόγος, Ταμπάκης Παρασκευάς: 6973070143
 - Ψυκτικός, Κεραμίδας Γιώργος: 6945081571
 - Μάρμαρα-Μνημεία, Λιάγκος Κ.: 81173
- Πλακάκια-Είδη Υγιεινής, Αντόνιο Τζουζέπε: 81386 6944871691
- Κομμωτήριο Βασιλάκη Λένας: 81352 6974430691
- Κομμωτήριο, Κανδηλιώτη Τασίας: 81395 6938830046
- Κομμωτήριο Μπανιώτη Ελένης: 81484 6976278372
 - Κουρείο Λύτρα Βας.: 81331
- Κέντρο Τύπου: 26460 38300
- Κρεοπωλείο Καϊμενάκη: 81176 • Κρεοπωλείο Κεραμίδα: 81267
- Κρεοπωλείο Λιοπούρη: 81196 • Φούρνος Ζαμπέλη Ν.: 81265
- Φούρνος Λιβιτσάνη Π.: 81303 • Φούρνος Χάνδρα Α.: 81164
 - Ηλεκτρικά είδη: Φάρρος Δημ.: 81281
 - Είδη δώρων-χαρτικά, Λιβιτσάνη Ντίνα: 81393
 - Είδη δώρων, Ταμπάκη Χρυσ.: 81189
 - Λευκά είδη, Κατσιγιάννη Μυρσίνη: 81133
 - Σίδερα-σωλήνες, Αφοι Λιβιτσάνη
 - Χρώματα, είδη υγιεινής, Λάσκαρης Σωτ.: 81332
- Τεχνικό Γραφείο Μαυρίδου Αικ.: 81444 6972306531
- Τεχνικό Γραφείο Πουρνάρα Γ.: 81284 6974896080

- Μηχανολόγος Μηχανικός, Συργιάννη Μαρία: 38338 6938746130

- Λογιστικό Γραφείο, Λιβιτσάνη Κατ.: 81114 6976129412
- Λογιστικό-Μεσιτικό Γραφείο , Νταής Θ.: 81261 6974790114
 - Λογιστικό Γραφείο, Σιδερά Χρ.: 81185
- Συμβολαιογράφος, Μακρυγιώργου Γ.: 81122 6948899437
 - Δικηγορικό Γραφείο, Καραβία Γ.: 6972344659
- Ακαρνανικός Α.Σ., Γυμναστήριο, Καϊμένακης Σπ.: 6948362961

ΑΚΤΟΠΛΟΪΚΕΣ ΓΡΑΜΜΕΣ, Μύτικας - Κάλαμος-Καστός

- ΧΑΝΙΑ, Πολυγένης Χρ. :6976323949
- ΙΩΑΝΝΑ, Γιαννιώτης Θαν.: 6942558462
- Θαλάσσιο ΤΑΧΙ, Γιαννούτσος Γιώργος: 6977845946
- ΚΤΕΛ ΑΙΤ/ΝΙΑΣ-ΑΘΗΝΑ: 210 5129293
- ΚΤΕΛ ΑΣΤΑΚΟΣ: 26460 41133-135
 - ΚΤΕΛ ΑΓΡΙΝΙΟΥ: 26410 22538
 - ΚΤΕΛ ΜΕΣΣΟΛΟΓΓΙ: 26310 22371

ΤΑΞΙ

- Βελώνας Φ.: 6977997922
- Λιβιτσάνης Χρ.: 6977468076
- Φραγκογιάννης Βασ.: 6944976546
- Τριποτσέρης Νικ.: 6973530073
- Χαντάκιας Φ.: 6977629574

ΜΕΤΑΦΟΡΕΣ

- Λεκατσάς Ζώης: 6977355431
- Χαβιάτσος Παρ.: 6944623205
- Βενζινάδικο, Φραγκογιάννης Δημ.: 81188 6970037972

ΠΑΝΤΟΠΩΛΕΙΑ

- PROTON, Λιώτος Π.: 81545
 - Πολίτης Γ.: 81264
- Σιδερωμένου Αθηνά: 81228
 - Λεκατσάς Αλέκος: 81224
 - Χάνδρας Ανδρέας: 81164
 - Λιάγγος Νικ.: 6973765071
- Μανάβικο, Κτενά Ελένη: 81009

Βιβλιογραφία

- Μόσολας Ν., Η αρχαία πόλη Αλυζία και οι απότοκοι οικισμοί του τέως Δήμου Σολίου, Αθήνα 1995
- Λιάγκος Β., Αλυζία, ένας μικρός τόπος μια μεγάλη ιστορία, Κανδήλα 2002
- Μόσχος Ι. Πορτελάνος Α., Αλυζία, Η περιοχή της Κανδήλας από την προϊστορία ως το τέλος των αρχαίων χρόνων. Τα τεχνικά και οχυρωματικά έργα.

Ευχαριστούμε:

για την οικονομική ενίσχυση

Τον κ. Αυδή Κων/νο
Τον Εμπορικό Σύλλογο Μύτικα
Την κ. Χάνδρα Αφροδίτη
Τον κ. Κατσαούνη Σπύρο

για τη διάθεση φωτογραφιών:

Σούφη Σπυριδούλα
Φάρρο Δημήτρη
Αγγέλικα Ηοκε
Αλεξοπούλου Κατερίνα
Λιάγκου Βάσω
Περγιουδάκη Πέπη
mytikaspres.blogspot.com

Για οποιοσδήποτε επιπλέον πληροφορίες για όλα όσα αναφέρονται στον Τουριστικό Οδηγό, μπορείτε να απευθυνθείτε στη διευθύντρια του σχολείου μας: κ. Παλουμπά Γεωργία στα τηλέφωνα: Σπίτι 26460 81221 - Κινητό 6984934028

